

DANSK KRONIK

Nye lovregler om børneforsorgens administration.

Ved en lov af 7. juni 1958 er der sket en del ændringer i forsorgslovens regler om børneforsorgens administration. Reglerne bygger i det store og hele på de forslag, som blev fremsat i de to udvalgsbetænkninger af 1957 og 1958 (se herom NTFK 1957 p. 402 og 1958 p. 70).

Nogle hovedtræk af de nye regler skal her omtales.

I forsorgslovens afsnit II indføres betegnelsen „børne- og ungdomsværn“ i stedet for „børneværn“, og udtrykket „en ung“, som betegner en person mellem 14 og 21 år, er i et vist omfang sat i stedet for ordet „barn“. Overinspektionen for børneforsorgen omdannes til „direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen“. Landsnævnet for børneforsorg opretholdes under betegnelsen „landsnævnet for børne- og ungdomsforsorgen“. Til direktør for børne- og ungdomsforsorgen er udnævnt kst. overinspektør *H. Horsten*; til formand for landsnævnet er udnævnt kst. nævnsformand *Erik Munch-Petersen*.

En oversigt over reglerne om administrativ og juridisk rekurs findes i lovens § 90. Der er ikke sket større ændringer i kompetenceforholdene. Med hensyn til børneværnsudvalgs beslutninger om iværksættelse og ophævelse af foranstaltninger sondres mellem anke til landsnævnet, til direktoratet og til amtet. Visse udvalgsafgørelser er endelige.

I forholdet til domstolene er lovens ordning blevet den, at der kan ske indbringelse for vedkommende landsret af en række afgørelser truffet af landsnævnet, herunder afgørelser om tiltrædelse af fjernelse fra hjemmet eller nægtelse af hjemgivelse. Landsretten tiltrædes af en børneforsorgskyndig dommer og en dommer der er kyndig i børnepsykiatri. Sammenlignet med den ordning, som har været gældende siden 1954, betyder dette, at afgørelserne flyttes fra underret til landsret; man har på den anden side undgået at oprette en særlig domstol for børne- og ungdomsforsorgen, således som det oprindeligt var påtænkt ved lovforslaget. I folketingsudvalgets betænkning af 22. maj 1958 bemærkes, at der har været enighed om, at spørgsmålet om lovligheden af beslutninger om anbringelse udenfor hjemmet skal kunne indbringes for domstolene, og man har ikke fundet anledning til at tage stilling til, om dette følger allerede af grundlovens § 71, stk. 6¹⁾.

Et børneværnsudvalg skal efter de nye regler bestå af mindst 5 og højst 7 medlemmer, og der skal sidde både mænd og kvinder i udvalget. Man har opgivet den tidligere forskrift om, at et flertal af

¹⁾ Ved fortolkningen af grundlovens § 71, stk. 6, har man som bekendt interesseret sig en del for nogle udtalelser, der faldt under grundlovsforhandlingerne. Et nyt bidrag til forståelse af disse udtalelser er fremkommet fra socialminister *Julius Bomholt*, som i et foredrag ved Børneforsorgens marts-kursus (trykt i Børnesagens Tidende 1958 p. 163—71) har omtalt folketingets førstebehandling af grundlovsudkastet og hævdet, at man ikke har tilsigtet at lade udtrykket „frihedsberøvelse“ omfatte fjernelse af børn.

medlemmerne skal være medlemmer af kommunalbestyrelsen; nu kræves det blot, at mindst eet af det sociale udvalgs medlemmer, herunder altid dette udvalgs formand, skal indvælges.

I reglerne om underrettsdommerens medvirken i visse sager er der sket enkelte ændringer; det er således fremhævet, at dommeren skal vejlede med hensyn til vurderingen af beviserne og påse, at de fornødne undersøgelser er foretaget.

Om børneværnsudvalgets forberedende undersøgelse i sagerne er der tilføjet nogle nye regler i § 92. Der bør, hvor det skønnes nødvendigt, benyttes undersøgere med særlige forudsætninger for arbejdet og eventuelt søges yderligere bistand til psykiatrisk, psykologisk eller pædagogisk undersøgelse af barnet. Loven fremhæver særlig vigtigheden af sagkyndig bistand, hvor der er grund til at regne med udprægede sjælelige mangler eller alvorlige tilpasningsvanskeligheder.

Der er ved loven skabt mulighed for oprettelse af særlige rådgivningsklinikker. Folketingsudvalget har været noget betænkeligt ved udgifterne hertil. Man gengiver en udtalelse fra socialministeren om, at det øjeblikkelige behov kan dækkes ved anerkendelse af en bestående klinik i København og ved oprettelse af 1—2 klinikker på Sjælland og 3—4 på Fyn og i Jylland. Mere kan der ikke ventes forslag om i de nærmeste år.

Der er sket nogle ændringer i reglerne om børns fjernelse fra hjemmet. En ny bestemmelse i § 130 giver mulighed for aftale med forældrene om et barns anbringelse udenfor hjemmet, f. eks. når der foreligger adfærdsmæssige vanskeligheder. Hovedbestemmelserne om tvungen fjernelse er — med visse formulærændringer — flyttet fra § 130 til § 131.

Efter § 150 A skal der nedsættes to nævn til behandling af økonomiske og pædagogiske spørgsmål vedrørende børne- og ungdomsforsorgen.

Knud Waaben.

FINSK KRÖNIKA.

I senaste numret av denna tidskrift har intagits en skrivelse som tillställts Kanslern för Helsingfors universitet av överdirektör *Valentin Soine*, vari han gör en framställning om inrättande av ett kriminologiskt institut vid Helsingfors universitet. Att döma av skrivelsen synes han vara totalt okunnig om att ett institut, vars verksamhet även omfattar främjandet av kriminologisk forskning, sedan flera år arbetar vid universitetets juridiska fakultet, nämligen juridiska fakultetens kriminalrättsliga institut, vars benämning visserligen kan föranleda den feluppfattningen att det befattar sig enbart med kriminalrättsliga frågor. Som institutets prefekt fungerar professor *Bruno A. Salmiala* och som assistent jur. lic. vicehäradshövding *Viljo Eloranta*. Efter att ha tagit del av Soines skrivelse, som hade ingivits till fakulteten för utlåtande, var fakulteten av den åsikten, att inrättandet av ett nytt institut var obehövt emedan ett sådant redan fanns till. En

särskild kommitté utsågs emellertid för en i detalj gående utredning i saken.

I början av innevarande år hade kriminalrättsliga institutet slutfört sin undersökning beträffande tillgrepp av motorfordon. Då denna undersökning torde väcka intresse även i de övriga nordiska länderna, lämnar jag här nedan uppgifter om dess resultat.

Under 1955 förövades 566 tillgrepp av motorfordon, vilka fördelade sig på de olika slagen av fordon enligt följande: personbilar 283, lastbilar 80, bussar 5 och motorecyklar 198. Motsvarande siffror för 1956 var: 921, 552, 117, 1 och 251, samt för 1957 från årets början till den 30 november: 1078, 594, 87, 6 och 391. Under 1955 förövades 468 tillgrepp av motorfordon i städer (i Helsingfors 278), i köpingar 43 och i landsorten 55. Motsvarande siffror för 1946 var: 752, 513, 78 och 91, samt för 1957 från årets början till slutet av november 858, 553, 78 och 142.

Tillgreppen av motorfordon har år för år tilltagit. Ökningen av antalet tillgrepp har varit mycket snabbare än tillväxten av landets bestånd av motorfordon. Medan detta från början av 1955 till slutet av 1957 ökades med 36 %, steg antalet tillgrepp från början av 1955 till den 30 november 1957 med 91 %.

På en fråga av vilken ålder de personer var som gjorde sig skyldiga till tillgrepp av motorfordon, har man inte kunnat ge något uttömmande svar emedan en del fall blivit outredda. Det har konstaterats, att av de tillgrepp som förekom under 1955, var 188 förövade av ungdomar, m. a. o. av personer under 21 år. Av dessa var 44 under femton år, 72 femton-sjuttonåringar, och aderton-tjugoåringar likaledes 72. Av de under 1956 förövade 921 tillgreppen hade 395 begåtts av ungdomar, av vilka 18 var under femton år, 233 femton-sjuttonåringar, och de övriga 144 i 18—20 års ålder. Av de under 1957 förövade 1078 tillgreppen av motorfordon begicks 399 av unga personer, av vilka 33 var under femton år, 215 femton-sjuttonåringar och 161 i 18—20 års ålder. Antalet av de ungdomar som förövat tillgrepp av motorfordon skulle säkert visa sig vara större om alla tillgrepp hade kunnat utredas.

Mycket ofta är något annat brott förknippat med tillgrepp av motorfordon. För åren 1955 och 1956 föreligger tyvärr inga uppgifter i detta avseende vad Helsingfors stad beträffar. Vid tillgrepp av motorfordon som under år 1955 förövades av ungdomar på andra orter i Finland (101 fall) var tillgreppet i 40 fall förenat med annat brott. Motsvarande antal var under 1956 (176) 79, och för 1957 under 11 månader (195) 83. Under samma tid, således 1. 1.—1. 12. 1957, förövades i Helsingfors av unga personer 204 tillgrepp av motorfordon som i 61 fall var förknippade med annat brott. Man har sålunda kunnat fastslå, att mer än en tredjedel av de tillgrepp som har utretts och vilka förövats av ungdomar, stod i samband med något annat brott.

Kriminalrättsliga institutet verkställer som bäst under ledning av professor Salmiala en undersökning, huru många unga personer enligt

lagen om barnskydd har uppkallats till socialnämnd för tillrättavisning, huruvida de har råkat dit på grund av brottslig handling eller till följd av annat asocialt beteende, samt vilka åtgärder nämnden har vidtagit beträffande dem. Man förväntar att denna undersökning kommer att bringa ljus i frågan huruvida socialvården i detta hänseende fyller sin uppgift på ett tillfredsställande sätt.

I början av innevarande år lämnade General Mannerheims Barnskyddsförbund, i vars förbundsråd professor *Brynolf Honkasalo* fungerar som ordförande med arkiater *Arvo Ylppö* som ordförande i centralstyrelsen, till statsrådet en skrivelse, vari nämnda förbund hemställer, att regeringen skulle vidtaga lagstiftningsåtgärder därhän, att bilägare skulle förpliktas att inte endast förse sin bil med effektivt, av besiktningsman godkänt lås, utan vid äventyr av i lag stadgat straff även låsa bilen därest den inte står under uppsikt.

Styrelsen för Finlands Kriminalistförening beslöt nyligen vid sitt möte att biträda Mannerheimförbundets hemställan och i detta syfte sända en skrivelse till såväl statsrådet som de olika riksdagsgruppernas ordförande.

Brynolf Honkasalo.

SVENSK KRÖNIKA.

De överläggningar angående en samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten som tidigare omnämnts i denna tidskrift (se NTfK 1957 s. 229) har fortgått under 1957 och början av 1958. I en skrivelse den 27 februari 1958 till justitieministern har deltagarna i överläggningarna (statsrådet *Björn Kjellin* samt riksdagsledamöterna *Ture Königson*, *Henrik Munktel*, *Yngve Möller*, *Margret Nilsson* och *Annie Wallentheim*) redovisat det material som hittills sammanbragts. Man har emellertid avsett att arbetet skall fortgå ytterligare. Överläggningarna har inriktats på att överblicken över det arbete, som pågår på olika områden, skall kunna blottlägga de luckor och brister som föreligger och därigenom ge anvisning på utvägar att effektivare bekämpa ungdomsbrottsligheten.

I en sammanfattning i skrivelserna göres följande påpekanden.

1. En väsentlig brist i samhällets åtgärder mot ungdomsbrottslighet är att polisens möjligheter att upplara begångna brott och förebygga nya brott är klart otillräckliga. En skyndsam förstärkning av polisens resurser och en rationalisering av dess verksamhet är oundgängligen nödvändig, om den oroande stegringen av brottsligheten skall kunna hejdas.

2. En annan påtaglig svaghet i samhällets insatser mot brott är att dessa icke kommer till stånd tillräckligt snabbt. Detta innebär långa väntetider för den som är misstänkt eller övertygad om brott. När det gäller ungdom, måste sådana väntetider vara till uppenbar skada och främja fortsatt brottslighet. Särskilt anmärkningsvärt är att, då det gäller ungdom i sådan ålder att häktning icke bör förekomma, möjlig-

heter saknas att genast omhändertaga den unge och därigenom avbryta en pågående brottsserie. Ungdomsvårdsskolorna bör vidare vara så utrustade att någon väntetid för den som skall intagas icke förekommer.

3. Erfarenheten visar att de anpassningsstörningar hos den växande individen, som tager sig uttryck i brott, i många fall ger sig till känna långt tidigare. En effektiv motverkan av ungdomsbrottsligheten på längre sikt kräver att det förebyggande arbetet sättes in på ett mycket tidigt stadium. Resurserna härför är för närvarande klart otillräckliga. En upprustning av den psykiska barna- och ungdomsvården och tillskapande av familjerådgivning har planerats. Det är angeläget att på dessa områden den erforderliga utbyggnaden kommer till stånd snarast.

4. Det bör starkt understrykas att våra kunskaper om brottsligheten och dess orsaker samt om brottslingsklientelet är mycket bristfälliga. De åtgärder som vidtages mot brottsligheten är därför icke i tillräcklig grad vetenskapligt underbyggda. Det är nödvändigt att skapa en kriminologisk grundforskning och att för denna tillgodogöra sig det vetenskapliga arbete som utföres i andra länder. Även utredningar av mera praktisk inriktning måste komma till stånd. Den kriminologiska forskningen bör organiseras och framlagda förslag till förbättrad kriminalstatistik bör snarast genomföras.

Frågan om den lämpligaste organisationen av Røxtunaanstaltens ledning i medicinskt och administrativt hänseende har på uppdrag av justitieministern utretts av riksdagsmannen *Martin Skoglund* med lagbyråchefen *Bengt Hult* som expert. Utredningsmannen uttalar i skrivelse den 29 mars 1958 att, om en mera planmässig, aktivt inriktad behandling av den art, som åsyftades vid anstaltens tillkomst, skall kunna ges, behövs det två läkare vid anstalten. I skrivelsen diskuteras vad som skall göras för att läkartjänsterna — av vilka för närvarande överläkartjänsten är besatt med vikarie medan försteläkartjänsten är vakant — tillräckligt konkurrenskraftiga. Om de åtgärder som därvid föreslås likväl icke leder till att lämpliga sökande anmäler sig till försteläkartjänsten, föreslår utredningsmannen att man utnyttjar disponibla medel till att knyta ännu en psykolog till anstalten.

På överläkaren ankommer nu en mångfald administrativa uppgifter. Huvuddelen av dessa bör enligt utredningsmannen i stället läggas på en kvalificerad administrativ tjänsteman. Överläkaren bör emellertid även i fortsättningen vara styresman vid anstalten. De vårdmässiga och de administrativa funktionerna är ofta så sammanflätade med varandra, att de svårligen går att särskilja; någon klar gräns kan därför inte dragas. Vissa grupper av administrativa ärenden kan emellertid urskiljas. Den administrative tjänstemannen bör svara för anstaltens ekonomiska förvaltning, de löpande personalärendena, underhållet av byggnaderna samt ordningen och säkerheten inom

anstaltsområdet. Han bör också fungera som arbetsföreståndare för anstaltens verkstäder.

Utredningsmannen berör också frågan om anstaltsnämndens ställning och uttalar, att det finns anledning att överväga om icke vissa ärenden som nu ankommer på den centrala ungdomsfängelnsnämnden kunde decentraliseras till anstaltsnämnderna vid ungdomsanstalterna; bland dessa ärenden nämnes frågor om utskrivning från anstalterna.

En ny lag om behandling av häktade och anhållna m. fl. har antagits att gälla från och med den 1 juli 1958. I anslutning härtill har i en särskild kungörelse sammanförts bestämmelser om förvaringslokaler-
nas beskaffenhet och utrustning. De kategorier som lagstiftningen avser kan uppdelas i tre huvudgrupper, nämligen fyllerister, brottsfall och socialfall. Inom den sist angivna gruppen märkes bl. a. alkoholister och sinnessjuka. De lokaler, som står till buds för förvaring av dessa kategorier tillfälligt omhändertagna, utgöres av fångvårdsanstalternas häktesavdelningar, häradshäkten, stadshäkten och polis-arrester. Det har visat sig, att tillgängliga förvaringslokaler på många håll i vårt land befinner sig i ett synnerligen otillfredsställande skick.

I lagen fastslås, att den intagne skall behandlas på sådant sätt att skadliga verkningar av frihetsförlusten såvitt möjligt undvikes, att erforderlig hänsyn skall tagas till ålder, kön och hälsotillstånd och att som princip endast en intagen skall förvaras i varje rum. Vidare meddelas bestämmelser om visitation av den intagne samt om de principer som bör gälla beträffande rätt för den intagne att mottaga underhåll och bekvämlighet utöver vad som eljest bestås honom, att avsända eller mottaga brev eller annan försändelse och att mottaga besök. Det har uttryckligen föreskrivits, att tillämpningen av lagens regler å andra kategorier än brottsfallen skall ske med särskilt beaktande av anledningen till intagningen.

I fråga om lokalerna utsäges, att de skall uppfylla skäligen anspråk på sundhet. De måste vara i sådant skick, att de omhändertagna icke genom förvaringen utsättes för vare sig fysiskt men eller starkare psykiskt tryck än som är oundvikligen förknippat med själva frihetsförlusten. Man bör eftersträva att ha förvaringsrum av olika typer, avpassade för olika kategorier av intagna. Tillsynen över att bestämmelserna efterleves skärpes genom att vidsträcktare inspektionsskyldighet än för närvarande skall åläggas de tillsynsutövande myndigheterna.

I riksdagen och även i pressen har debatterats frågan om vissa skärpta åtgärder mot bilstölder; bl. a. har man talat om något slags ungdomsarrester. I några motioner uttalas, att en allt starkare folkopinion påyrkar, att det skall vara möjligt att hålla en ertappad bil-tjuv i förvar under viss kortare tid. Ett sådant avskräckningsmoment behövs oundgängligen för att de ständigt ökade bilstölderna skall kunna nedgå i antal, uttalas det. I sitt av riksdagen godkända utlåtande

avvisar första lagutskottet motionärernas yrkande. Utskottet säger, att det är främmande för svensk rättsuppfattning att tillgodose det allmännas krav på effektiv brottsbekämpning genom att eftersätta den enskildes rättssäkerhet. Utskottet avvisar tanken på införandet av en strafform, avsedd att komma till användning utan att föregås av en för den enskildes rättssäkerhet oundgänglig utredning. En nödvändig effektivisering av samhällets åtgärder mot brottsligheten och i all synnerhet mot ungdomsbrottsligheten måste i första hand äga rum inom ramen för de institut inom kriminal- och socialvård, som redan är för handen men som hittills i åtskilliga avseenden i alltför begränsad omfattning realiserats i enlighet med de intentioner som förestavat deras tillskapande. Stort utrymme finns för en sådan effektivisering. Utskottet pekar särskilt på de nuvarande svårigheterna att snabbt kunna verkställa ett beslut om omhändertagande för skydds-
uppfostran.

Ytterligare utbyggnad av ungdomsvårdsskoleorganisationen har föreslagits i propositionen av socialministern. I propositionen åberopas att under senaste år en ökning skett av efterfrågan på platser vid skolorna och även en ökning av elevernas svårhetsgrad. Med siffror visas, att bristen vid Lövsta och yrkesskolorna uppgår till omkring 100 platser. Man framhåller att stora svårigheter möter att med någon grad av säkerhet bedöma utvecklingen under de närmaste åren. Även om man skulle utgå från att vanarts- och brottsfrekvensen bland ungdomen blir oförändrad, synes det realistiskt att med hänsyn till befolkningsutvecklingen räkna med att efterfrågan på vårdplatser under de närmaste åren kommer att öka i inte obetydlig grad. Utbyggnadsförslaget avser anordnande av en ny yrkesskola på Visingsö, om- och tillbyggnad av Gräskärns yrkesskola, uppförande av en specialavdelning vid Hammargården och förhyrning av en egendom avsedd att användas som yrkesskoleavdelning för flickor.

Beträffande den föreslagna avdelningen vid Hammargården framhålls, att det nu är en påtaglig brist i organisationen att det inte finns en sluten vårdavdelning inom någorlunda bekvämt avstånd från Stockholm. Avsaknaden av effektiva vårdmöjligheter i huvudstadens närhet har ofta fått till följd, att ungdomar som begått brott och som bort omhändertagas inom socialvården i stället måst häktas och intagas på fångvårdsanstalt. I andra fall har dylika ungdomar fortsatt sin brottslighet på grund av att de inte kunnat tagas om hand på ett effektivt sätt. Avdelningen skall därför i första hand avses för ungdom från Stockholm eller dess omgivningar som på grund av brott omhändertagits för skyddsuppfostran och i avvaktan på annan placering eller för utredning bör vistas i stadens närhet.

Propositionen innehåller också förslag om förstärkning av anstaltspersonalen och ökade resurser för eftervård och utackordering i familjevård.

Carl Holmberg.